

ἀλατάρμη) Τραπ. *Οὔτε ἄλας δὲ δίνει* (ἐπὶ τοῦ λίαν φιλαργύρου). Πβ. ἀρχ. Ὁμ. ρ 455 «οὐ σύ γ' ἂν ἐξ οἴκου σῶ ἐπιστήτῃ οὐδ' ἄλα δοίης». Συνών. φρ. δὲ *δίνει τ' ἀγγέλου* τὰ νερό, δι' ἣν ἰδ. ἀγγελος 2) *Ηπ. **Ἐγιναν ἄλας καὶ νερό* (ἐξηφανίσθησαν, ὡς δηλ. διαλυόμενον εἰς τὸ ὕδωρ ἐξαφανίζεται τὸ ἄλας) Θράκ. *Νιρὸ καὶ ἄλας νά γέν'!* (ἀρά) Μακεδ. *ἡ λειώνει τ' ἄλας νά λύσουν οἱ κατάρες μου!* (λέγεται ὑπὸ γυναικῶν, αἵτινες, ἵν' ἀνακαλέσουν ἀράς, ἐμβάλλουν τρεῖς ἄλας εἰς τὴν κανδήλαν τοῦ εἰκονοστασίου τῆς οἰκίας. Ἡ δὲ λύσις ἄλατος εἰς ὕδωρ θεωρεῖται ὡς συμβολικὴ πρᾶξις τοῦ ἀποτροπῆν κακοῦ, κατὰ παρανόησιν δὲ ταύτης ἐπλασμένη ὁ λαὸς ἐτυμολογικὴν ἐξίσωσιν. Πβ. ΝΠολίτ. ἐν Λεξ. 2 (1910) 168 κέξ.) Σύμ. **Ἄλας καὶ νερόν νά γίνταν τὰ κατάρας-ι-μ'!* (νά γίνουν αἱ κατάραι μου! Λέγεται ὑπὸ μητέρων μεταμελομένων διὰ τὰς ἀράς, τὰς ὁποίας ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ θυμοῦ εἶπαν κατὰ τῶν τέκνων των) Κερασ. || Παροιμ. *Σὶ ξένου φαεὶ ἄλας μὴ ρίχνεις* (πρὸς τὸν ἀναμειγνυόμενον εἰς ξένας ὑποθέσεις) Μακεδ. (Σιάτ.) *Τ' ἐμόν τὸ ψωμὶν ἄλας 'κ' ἔδ'* (λέγεται ὑπὸ τοῦ μισουμένου ὑπὸ τῶν φίλων του) Ἀμισ. *Φάγαμι μαζί ψουμί σοῖ ἄλας* (καὶ ἂν συνέβησαν γεγονότα δυνάμενα νά διαλύσουν τὴν φιλίαν, ἐν τούτοις ἰσχυροὶ εἰσέτι παραμένουν οἱ φιλικοὶ δεσμοί. Ἡ κοινωνία τῆς τραπέζης δηλοῦται διὰ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ἄλατος. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,436) Λέσβ. **Ἄλας καὶ ψουμί φάγαμι* (ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἵμεθα φίλοι) Θράκ. (Μάδυτ.) *Δὲ φοβάται ὁ παστρουμᾶς τ' ἄλας* (ὅτι ὁ ταιλαιωρηθεὶς ἐν τῷ βίῳ του εἶναι προπαρασκευασμένος νά ὑποστῇ οἰαδήποτε νέα παθήματα. *παστρουμᾶς* καὶ *παστουρμᾶς* = ἀλίπαστον κρέας) *Ηπ. 2) Μεταφ. ἡδύτης, χάρις, ἐπὶ λόγων Πόντ. (Κερασ.) κ. ἄ. : **Ἄλας 'κ' ἔχουν τὰ λόγια τ'* (ἄλας δὲν ἔχουν οἱ λόγοι του. Πβ. διὰ τὴν ταυτότητα τῶν σημ. τὸ ἀρχ. ἄλμη ἐν τοῖς Παροιμιογρ. 1,351 «ἄλμη οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ» ἐπὶ τοῦ ἀηδοῦς» καὶ Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. τ 1859,55 «ἄλμην ἔχειν λέγεται ὁ ἡδὺς ἄνθρωπος») Κερασ. || Φρ. *Ὀλίγον ἄλας τάραξον!* (ἀνάμειξον ἐνν. εἰς τὴν φωνήν. Πρὸς τὸν ἀηδῶς καὶ ἀμούσως ἄδοντα) αὐτόθ. Συνών. *ροστιμάδα*. 3) Ὑπὸ τὸν τύπ. *ἄλας τῆς Ἀγγλιτέρας* ὄρ. φαρμακευτικός, ἡ θεικὴ μαγνησία (*magnesia sulphurica*), κόνις χονδρὴ κρυσταλλικὴ ὑπὸ μορφὴν τοῦ κοινοῦ μαγειρικοῦ ἄλατος, ἡ ὁποία διαλυομένη εἰς ὕδωρ συνήθως θερμὸν πίνεται ὡς καθαρτικὸν τῶν ἐντέρων σὺνηθ.

Πβ. ἀλάτι.

ἀλάσκιστος ἐπίθ. Πόντ. *ἀλάσκιστος* Πόντ. (Κοτύωρ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. **λασκιστός* < *λασκίζω*.

Ὁ μὴ ὀδηγηθεὶς εἰς περίπατον : **Ἐντον ἔναν μῆναν τὸ μωρὸν ἀλάσκιστον ἔν'* (ἔγινεν εἰς μὴν κτλ.)

ἀλάσπωτος ἐπίθ. πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. **λασπώτος* < *λασπώνω*.

Ὁ μὴ λασπωθεὶς, ὁ μὴ ὑπὸ πηλοῦ ρυπανθεὶς : *Παπούτσια - ροῦχα ἀλάσπωτα*.

ἄλαστος ἐπίθ. Κάμπ. Κρήτ. Μῆλ. κ. ἄ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. **λαστός* < *λάζω*.

Ὁ μὴ ὀχευθεὶς, ἀνόχευτος, ἀβάτευτος, ἐπὶ ζώων.

ἀλάτα ἡ, ἀμάρτ. *ἀλάτα* Λεξ. Αἰν.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι.

Θαλάσσιον ὕδωρ κατὰ τὸν χρόνον τῆς πῆξεως χρησιμοποιοῦμενον ὡς κοινὸν ἄλας.

ἀλατάδικο τό, ἐνιαχ. *ἀλατσάδικο* Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *ἀλατᾶς* παρὰ τὸ θέμ. τοῦ πληθ. καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -*ικο*.

Μέρος ὅπου πωλεῖται ἄλας.

ἀλατάκι τό, σὺνηθ. *ἀλατάτσι* Ἀθῆν. (παλαιότ.) *ἀλατσάκι* Κρήτ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀλάτι.

Ὀλίγη, μικρὰ ποσότης ἄλατος ἔνθ' ἄν. : *Βάζει καὶ τ' ἀλατάκι του, βάζει καὶ τὸ πιπεράκι του καὶ τρώει θαυμάσια σὺνηθ.* **Ἐναν κουκκάκι ἀλατσάκι τὸ χρειάζονταν ἀκόμα Ἀπύρανθ.* || Ἄσμι.

Κουκκάκι ἀλευράκι, | κουκκάκι πιπεράκι, | κουκκάκι ἀλατάκι (ἔδεται τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ὑπὸ παίδων περιερχομένων τὰς οἰκίας καὶ ζητούντων τὰ εἶδη ταῦτα, ἐξ ὧν παρασκευάζουν τὰ κοράσια τὴν *ἀρμυρόπιττα*) Κύθν. Τὸ ἀρσ. *Ἀλατσάκις* ἐπών. Κρήτ.

ἀλαταποθήκη ἡ, Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. Ἐλευθερουδ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ ἀποθήκη.

Ἀποθήκη ἄλατος.

ἀλαταρεᾶ ἡ, *Ηπ. Πελοπ. (Λάστ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Εὐρυταν.) κ. ἄ. *ἀλαταρᾶ* Θράκ. (Σουφλ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) *ἀλαταρεᾶ* Κύθν. Σίφν.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -*αρεᾶ*.

1) Λιθίνη πλάξ, ἐπὶ τῆς ὁποίας θέτουν οἱ ποιμένες ἄλας ἀνάμεικτον ἢ μὴ μετ' ἄλλης τροφῆς, ἀλεύρου κττ. διὰ νά φάγουν τὰ πρόβατα καὶ αἱ αἶγες *Ηπ. Θράκ. (Σουφλ.) Πελοπ. (Λάστ.) Σίφν. Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Εὐρυταν.) Συνών. *ἀλαταροῦλλα, ἀλατικὸ, ἀλατιστήρι, ἀλατίστρα*. Πβ. καὶ *ἀλατιστήρα*. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. *Ἀλαταρεᾶ* Πελοπ. (Λάστ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Εὐρυταν.) *Ἀλαταρεᾶς* *Ηπ. Λῆμν. Στερελλ. (Αἰτωλ. Εὐρυταν.) *Ἀλαταρεᾶ* Φολέγ. 2) Ἡ πέτρα, διὰ τῆς ὁποίας τρίβουν τὸ ἄλας Κύθν. κ. ἄ. : *Πῆρε τὴν ἀλαταρεᾶ νά τρίψῃ λιᾶτσι ἀλάτι* Κύθν.

ἀλαταρεῖο τό, ἀμάρτ. *ἀλαταρεῖον* Κάμπ. *ἀλαταρεῖο* Κάμπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -*αρεῖο*.

Δοχεῖον ἄλατος. Συνών. *ἀλατάρι, ἀλαταροῦ, ἀλατέρα, ἀλατερῇ* (ἰδ. *ἀλατερός*), *ἀλατερόν* (ἰδ. *ἀλατερός*), *ἀλατήθρα, ἀλατήρι, ἀλατιέρα, ἀλατιρός* (ἰδ. *ἀλατερός*), *ἀλατοθήκη, ἀλατολόγι, ἀλατολόγος*.

ἀλατάρι τό, Θράκ. *ἀλατάρ* Θράκ. (Αἰν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -*άρι* (II).

**Ἀλαταρεῖο*, ὁ ἰδ.

ἀλατάρμη ἡ, Σκῦρ. κ. ἄ. *ἀλατάρμ* Λέσβ. κ. ἄ. *ἀλατάρμ* Ἰμβρ. Λέσβ. *ἀλατσάρμη* Χίος (Βολισσ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ ἄρμη. Διὰ τὴν σημ. πβ. *ἀλάρμη*.

1) Ὑδωρ περιέχον ἄλας, ἄλμη ὡς ἡ τῶν ἀλιπιάστων ἰχθύων κλπ. Ἰμβρ. Λέσβ. Σκυρ. κ. ἄ. Συνών. ἀλάρμη, ἀλιμίδιν. 2) Ἡ λεπτοτάτη κόνις τοῦ ἁλατος ἡ μένουσα ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ λουομένου μετὰ τὴν ἐξάτμισιν τοῦ θαλασσίου ὕδατος ἡ ἡ παρουσιαζομένη ἐπὶ τῶν πετρωμάτων τῶν αἰγιαλῶν, ὅπου ἐξακοντίζεται τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἐν καιρῷ τρικυμίας Χίος (Βολισσ.) Συνών. ἀλο-σάχνη.

άλαταροῦ ἡ, Θράκ. Στερελλ. (Ἀκαρναν.) — Λεξ. Αἰν.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. οὐσ. ἀλαταρᾶς.

Ἀλαταρεῖό, ὁ ἰδ.

άλαταρούλλα ἡ, Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀλαταρεᾶ.

Μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον θέτουν ἄλας πρὸς τροφήν τῶν ζῴων, συνήθως πλάξ λιθίνη. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀλαταρεᾶ 1. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. Ἀλαταρούλλα Στερελλ. (Αἰτωλ.) Ἀλαταρούλλης Στερελλ. (Αἰτωλ. Εὐρυταν.)

άλατᾶς ὁ, πολλαχ. καὶ Πόντ. (Σάντ.) ἀλατοᾶς Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ᾶς.

1) Ὁ πωλῶν ἄλας, ἀλατοπώλης ἐνθ' ἄν. 2) Ὁ συλλέγων ἄλας ἐκ τῶν φυσικῶν ἀλυκῶν Κρήτ. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Θεσσ. (Τρίκερ.) Ἰων. (Βουρλ.) Κάρπ. Καὶ ὡς παρωνύμ. Κεφαλλ. 3) Ὁ ἀγαπῶν τὰ ἀλμυρὰ φαγητὰ Κρήτ. — Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ.

άλατέμπορος ὁ, Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ ἔμπορος.

Ἐμπορος ἁλατος.

άλατένιος ἐπίθ. Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.) κ. ἄ. — Λεξ. Λάουνδ. Ἡπίτ. ἀλατένιους Ἰμβρ. ἀλατίνιους Λέσβ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ένιος.

Ὁ ἐξ ἁλατος κατεσκευασμένος ἐνθ' ἄν.: Μὴ φορὰ κ' ἔναν καιρὸ ἦταν μὴ γραιὰ κ' ἔνας γέρωσ. Ὁ γέρωσ εἶχε ἕνα ἀλατένιο σπῖτ κ' ἡ γραιὰ εἶχε φακένιο (ἐκ παραμυθ.) Σωζόπ.

άλατέρα ἡ, Ἀθ. Ἀνδρ. Ἡπ. Κωνπλ. Λέσβ. Πόντ. (Ἀμισ.) κ. ἄ. ἀλασέρα Ἀνδρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -έρα.

Δοχεῖον ἁλατος. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀλαταρεῖό.

άλατερι τό, Καπ. (Ἀραβάν. Φερτ. κ. ἄ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλατερό, δι' ὁ ἰδ. ἀλατερός.

Δοχεῖον ἁλατος. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀλαταρεῖό.

άλατερός ἐπίθ. Πελοπ. (Λακων.) — Λεξ. Λάουνδ. ἀλατιρός ὁ, Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) ἀλατερῇ ἡ, Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Οἶν.) κ. ἄ. ἀλατιρῇ Σάμ. ἀλατερῇ Κρήτ. ἀλατοιρῇ Σάμ. ἀλατερόν τό, Κάρπ. Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) κ. ἄ. ἀλατερό Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) Δαρδαν. Ἡπ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Καπ. (Ἀραβάν. Σινασσ.) Κύθηρ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πελοπ. (Μάν.) Σίφν. κ. ἄ. — Λεξ. Βυζ. ἀλατιρό Εὐβ. (Στρόπον.) Ἡπ. Θράκ. (Αἰν. Κομοτ.) Μακεδ. (Βελβ. Μελέν.) Σάμ. κ. ἄ. ἀλατερό Θήρ. Κρήτ. Νάξ. ἀλατοιρό Σάμ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ερός. Τὸ ἀλατερό καὶ παρὰ Πορτ.

1) Ὁ περιέχων ἄλας περισσότερον τοῦ δέοντος, ἐπὶ φαγητοῦ ὑφαλμύρου Πελοπ. (Λακων.) — Λεξ. Λάουνδ. Ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀλαταρές τοπων. Ζάκ. 2) Ὡς οὐσ., δοχεῖον ἁλατος ἐνθ' ἄν. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀλαταρεῖό.

άλατζαδένιος ἐπίθ. Ἀνδρ. Ἰων. (Κρήν.) ἀλατζαδένος Μεγίστ. Σύμ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλατζᾶς παρὰ τὸ θέμ. τοῦ πληθ. ἀλατζᾶδες καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ένιος.

1) Ὁ κατεσκευασμένος ἀπὸ ἀλατζᾶν, ἐπὶ ἐνδυμάτων Ἀνδρ. Μεγίστ. Σύμ.: Σωκάρδιο ἀλατζαδένιο Ἀνδρ. || Φρ. Ἐν χαλῶ γὼ τὴν ἀλατζαδένην μου (δὲν στενοχωροῦμαι. Συνών. φρ. δὲ χαλνῶ τὴ ζαχαρένια μου) Σύμ. Συνών. ἀλατζένιος, ἀλατζωτός. 2) Ποικιλόχρους, στικτός Ἰων. (Κρήν.): Ἀλατζαδένιο φίδι. Συνών. ἀλατζαδιστός, ἀλατζαλῆς, ἀλατζᾶς 1, ἀλατζιάτικος, ἀλατζίς.

άλατζαδιστός ἐπίθ. Λέσβ.

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀλατζαδισάω.

Ὁ ἔχων χρῶμα ἀλατζᾶ, ποικιλόχρους. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀλατζαδένιος 2.

άλατζαλήδικα τά, Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ἐπίθ. ἀλατζαλήδικος.

Εἶδος φασηόλων στικτῶν.

άλατζαλῆς ἐπίθ. Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. ἐπίθ. *alacali*.

Ἀλατζαδιστός, ὁ ἰδ.

άλατζᾶς ἐπίθ. σύνθηθ. ἀλατζᾶς Ἡπ. (Δρόβιαν.) Θεσσ. Ἰμβρ. Μακεδ. ἀλαντζᾶς Κερκ. Μακεδ. Πελοπ. (Αἶγ.) ἀλατζᾶς Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ. κ. ἄ.) ἀουατζᾶς Νάξ. (Κορων.) ἀλατζᾶ ἡ, Πόντ. (Κοτύωρ.) ἀλατζᾶ Κύπρ. Θηλ. ἀλατζᾶβα Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *alaca*.

1) Ποικιλόχρους, στικτός Θράκ. (Μάδυτ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ. κ. ἄ.) Προπ. (Πάνορμ.) Σάμ. κ. ἄ.: Ἀλατζᾶβα κοσσάρα (ὄρνις) Κοτύωρ. Πρόβατον ἀλατζᾶν Χαλδ. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀλατζαδένιος 2. 2) Οὐσ., ὕφασμα ἐξ οἴασ-δήποτε ὕλης μετὰ ποικίλων χρωματιστῶν ραβδώσεων ἡ τετραγωνιδίων σύνθηθ. καὶ Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ. κ. ἄ.): Φρ. Τί ἀλατζᾶ, τί φερετζέ! (ἐπὶ πραγμάτων ὁμοίων καὶ ἀδιαφόρων πρὸς ἡμᾶς) Πελοπ. (Λακων.) || Ἄσμ.

Τρέχα, σαῖττα μου χρυσῇ, νὰ σώσῃ ὁ ἀλατζᾶς,
ὅπου νὰ τὴν ἀγάπης μου, καμάρι Βενετιᾶς

Ζάκ. Ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀλατζᾶβα ὄν. ἀγελάδος πολυχρώμου Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.) β) Ἐνδυμα κατασκευαζόμενον ἐκ ποικιλόχρου ὕφασματος Ἡπ. (Δρόβιαν.): Ἄσμ.

Γιὰ πές μου ποιὸς τὸν ἔκοψε στενὸ τὸν ἀλατζᾶ σου
καὶ δὲ χωράει τὸ χέρι μου νὰ πιᾶσω τὰ βυζιά σου;

γ) Ἀσθένεια τοῦ φυτοῦ νικοτιανῇ ἐκδηλουμένη εἰς λευκὰ στίγματα τῶν φύλλων Μακεδ.

άλατζατζής ὁ, ὁμάρτ. ἀλατζατοῆς Μακεδ. (Σιδηρόκ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *alacaci*.

Ὁ ὑφαίνων ἀλατζᾶδες. Ἰδ. ἀλατζᾶς 2.

